

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Stanislava Vraniaková

Veršovaný text na hodinách tvorivej dramatiky

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Stanislava Vraniaková

Kontakt na autora UZ: Spojená škola,
Hlavná 1, 976 56 Pohronská
Polhora
ssppolhora@gmail.com

Názov: **Veršovaný text na hodinách
tvorivej dramatiky**

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr.Darhomíra Tereňová

ISBN 978-80-565-0435-2

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah

1. Ludová pieseň - úvod	4
2. Ludová pieseň – ľúbostné piesne	6
3. Ludová pieseň – vojenské a regrútske piesne.....	11
4. Ludová pieseň – zbojnícke piesne	14
5. Ludová pieseň – žartovné piesne	16
6. Ludová pieseň – koledy	20
7. Ludová pieseň – pracovné piesne	24

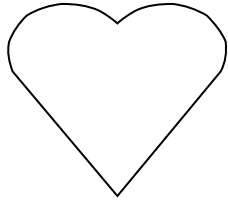
1. Ľudová pieseň - úvod

Hoci v dávnych dobách ľudia nevedeli písať a čítať, snažili sa nasledujúcim generáciám zanechať odkaz o dobe, v ktorej žili a do tohto odkazu ukryli všetky svoje sny, túžby, nádeje, pocity, ale i sklamaná, žiaľ, neúspechy, ťažké životné situácie a zároveň aj verili, že ich potomkovia si z toho zoberú poučenie.

Tým najstarším prejavom každého národa sú piesne, a keďže ich autorom je ľud, nazývame ich **ľudové piesne**. Ľudové piesne sa spievali pri mnohých príležitostiach – ak človek potreboval prejaviť svoju lásku, spieval piesne ľúbostné; ťažký život vojakov na vojne opisovali vojenské piesne a verbovanie chlapcov na vojnu zase piesne regrútske; zbojnícke piesne spievali o živote zbojníkov. Ale ľudia neboli vždy len smutní, ale aj radi žartovali a ich zmysel pre humor odrážajú žartovné piesne. S najkrajším obdobím roka – Vianocami – sa spájajú koledy a pohľad na prácu človeka nám približujú piesne pracovné.

Aktivity

1. Vyber správnu odpoveď: Pieseň je spojením textu a .....
  - a) divadla
  - b) hudby
  - c) obrazu
2. Doplň odpovede:
  - a) Autorom ľudovej piesne je .....
  - b) O láske hovoria ..... piesne.
  - c) Do piesní ukryli ľudia svoje .....
  - d) Verili, že potomkovia si z nich odnesú .....
  - e) Vo vojenských piesňach sa spieva o .....
  - f) Regrútske piesne opisujú .....
  - g) Žarty a humor ľudu nájdeme v .....
  - h) S Vianocami sa spájali .....
  - ch) Pracovné piesne znázorňujú.....
3. Na jednotlivé druhy ľudových piesní vytvor jednoduché piktogramy.

Ukážka: ľúbostné piesne.... do srdiečka vmaľuj svoje pocity
Vojenské a regrútske piesne:

Zbojnícke:

Žartovné:

Koledy:

Pracovné:

2. Ľudová pieseň – ŕúbostné piesne

Anička, dušička, kde si bola

1. Anička, dušička, kde si bola, keď si si čižmičky zarosila.

[:Bola som v hájičku, žala som trávičku, duša moja, duša moja.:]

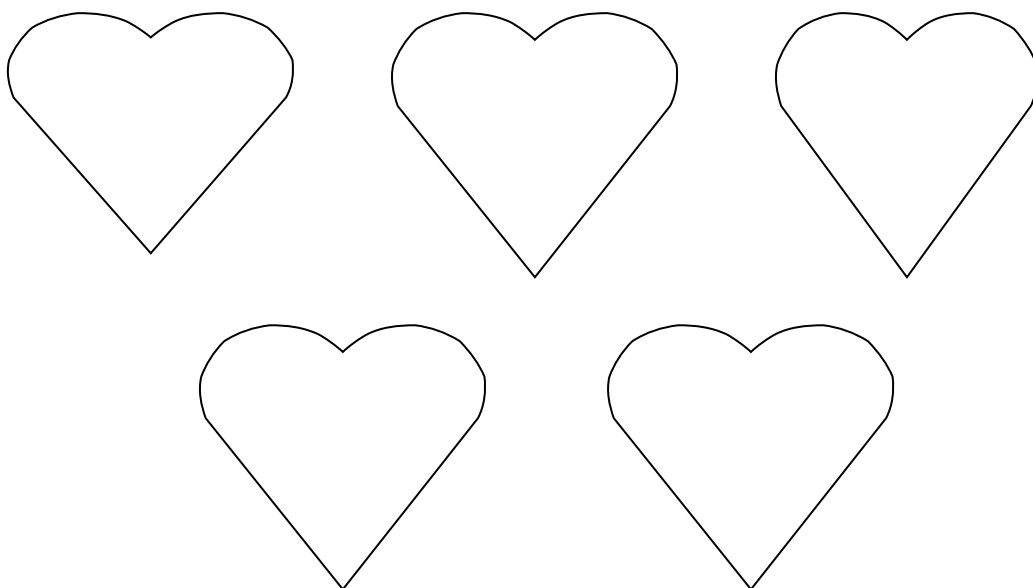
2. A ja som po tri dni trávu kosil, ja som si čižmičky nezarosil.

[:A ja som hrabala, teba som čakala, duša moja, duša moja.:]

Aktivity

1. Nájdi v ľudovej piesni slová, prostredníctvom ktorých autor, ktorého meno nepoznáme, vyjadruje svoje pocity: .....

Na základe nájdených slov do jednotlivých srdiečok vpíš, aké pocity sú v piesni vyjadrené. Srdiečka vyfarbi rôznou farbou podľa toho, ktorý pocit ti pripomína určitú farbu.

2. Aby autori piesne alebo spevák piesne mohli lepšie vyjadriť jej obsah, city a myšlienky, snažili sa pieseň občas aj znázorniť. Započúvaj sa do tónov piesne (môžete si ju v triede spolu zaspievať) a vyjadri svoje pocity a nálady. Vcít' sa do nej a uvedenú pieseň zaspievaj pomaly – rýchlo – láskavo – smutne – ospalo. Zmenili sa tvoje pocity? Svoj názor zdôvodni:
- .....
- .....

Najkrajšia hviezdička

1. Najkrajšia hviezdička z celého nebička
je tvoja mamička, čo ti Boh dal.
Až ti tá hviezdička zmizne raz z nebička,
potom do srdiečka zájde ti žiaľ.
Nájdeš si lásku i kamaráta, no nikto ti nedá, čo tvoja matka.
Najkrajšia hviezdička ...

Aktivity: Otázky

1. O kom spieva uvedená pieseň? .....
2. K čomu prirovnáva autor piesne mamičku? .....
3. Vysvetli svoju predchádzajúcu odpoveď vlastnými slovami: .....
- .....
4. Vypíš z textu piesne slová, ktoré vyjadrujú lásku k mamke: .....
- .....
5. Ako sa nazývajú slová, ktoré vyjadrujú kladný citový postoj? .....
6. K nasledujúcim slovám vytvor zdobneniny:
- potok - ..... les - .....
- noha - ..... srdce - .....
- motýľ - ..... oblak - .....
7. Jednu zdobneniu si vyber a nakresli ju:

8. Vysvetli verše: Nájdeš si lásku i kamaráta, no nikto ti nedá, čo tvoja matka.

.....
.....

Plagát

Tvojou úlohou je vytvoriť plagát ku Dňu matiek, napríklad na spropagovanie nejakej kultúrnej či spoločenskej akcie. Nezabudni v plagáte uviesť názov akcie, dátum a miesto jej konania. Pri tvorbe plagátu využi svoju fantáziu!

Cinquain

V živote každého človeka zohráva nezastupiteľnú úlohu mamka a my sme povinní si ju vážiť. Svoju úctu a lásku k nej môžeš vyjadriť aj tak, že jej tiež napíšeš báseň. Postupuj podľa nasledovných inštrukcií:

Zatvor oči a predstav si svoju mamku. Potom napíš:

5 podstatných mien: .....

.....

5 prídavných mien: .....

.....

5 slovík: .....

.....

S ich pomocou vytvor báseň pre mamku:

.....

(nadpis – podstatné meno)

.....

(opis – dve prídavné mená)

.....

(činnosť – tri slovesá)

.....

(štyri príslovky – ako, kde, kedy, prečo)

.....
(čo by si mamke rád povedal/a – vyjadrenie myšlienok)

Báseň Piatich zmyslov

Svoju lásku k mamke môžeš vyjadriť aj prostredníctvom básne piatich zmyslov. Báseň mamke aj podaruj.

Moja mamka

Vyzerá ako .....

Jej hlas znie ako .....

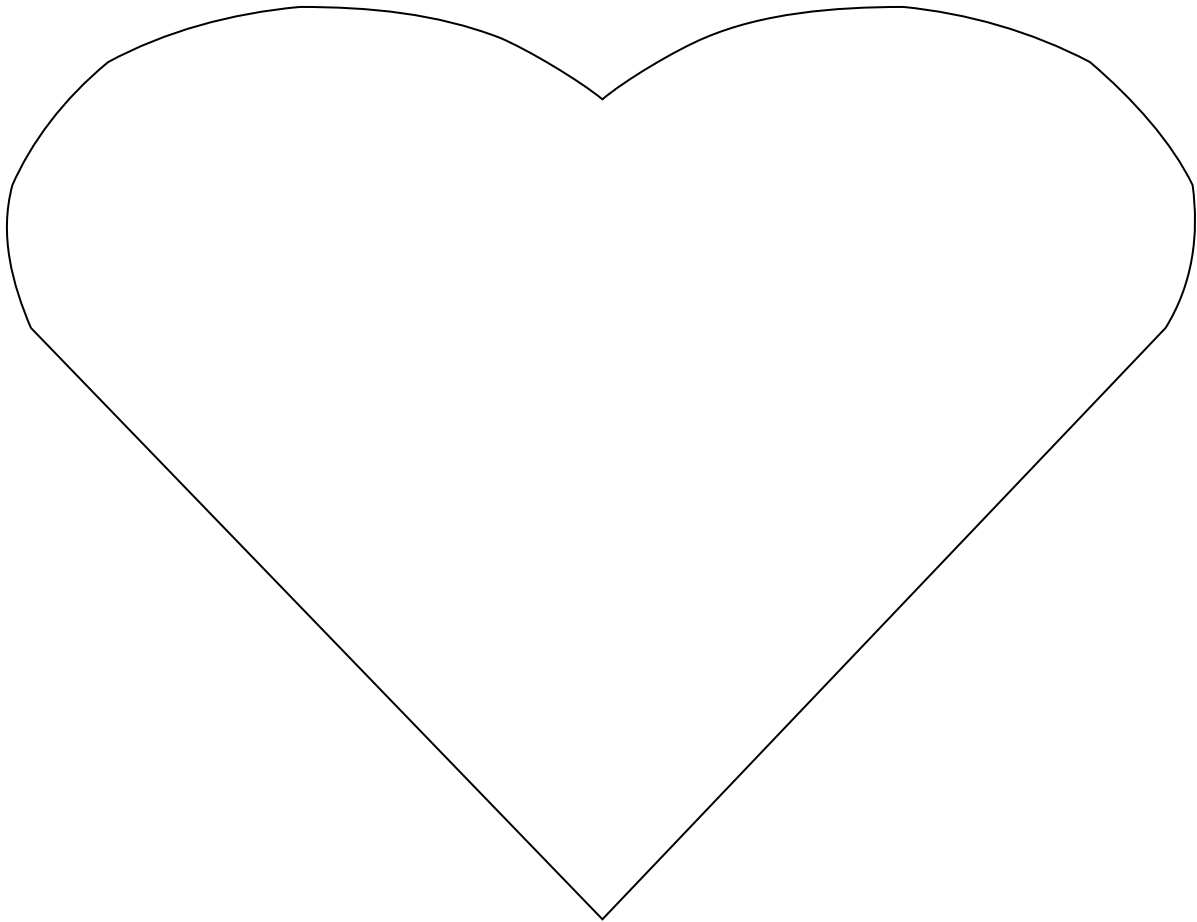
Vonia ako .....

Je sladká ako .....

A keď sa jej dotknem .....

Maľovanka Srdiečko

Tvojou úlohou je podľa predlohy vystrihnúť srdiečko, obkresliť ho na tvrdý papier, vystrihnúť, vymaľovať a do srdiečka napísať, čo všetko mamka pre teba znamená, poďakovať jej za všetku lásku, pomoc, starostlivosť, obetavosť a podporu. Vystrihnuté a vymaľované srdiečko mamke potom podaruj.

Ja a moje meno

Ku každému písmenku tvojho mena prirad' vlastnosť, ktorá ťa najviac vystihuje (napríklad P – pekný, príjemný, pohodový, poslušný...) a vytvor tak báseň o sebe. Okolo seba máš však tiež ľudí, ktorí ti pomáhajú, podporujú ťa a radia ti. Aj im vytvor báseň, ktorú potom môžeš napísať na hárok papiera a pekne vymalovať, vyzdobit' a odovzdať im ho. Určite ich tým veľmi potešíš.

Pravopisné cvičenia

Jazyk i literatúra sú navzájom prepojené a ty svoje jazykové zručnosti môžeš dokázať aj v pravopisných cvičeniach.

1. V piesni Anička, dušička nájdí 5 slov s mäkkou spoluhláskou a vypíš ich:

.....

2. V nasledujúcich veršoch rozdeľ slová na slabiky a farebne vyznač:

modrou 1-slabičné slová, červenou 2-slabičné slová, zelenou 3-slabičné slová

Anička, dušička, kde si bola, keď si si čižmičky zarosila.

Bola som v hájičku, žala som trávičku, duša moja, duša moja.

3. V piesni Najkrajšia hviezdička podčiarkni všetky podstatné mená.

Najkrajšia hviezdička z celého nebička

je tvoja mamička, čo ti Boh dal.

Až ti tá hviezdička zmizne raz z nebička,

potom do srdiečka zájde ti žiaľ.

Nájdeš si lásku i kamaráta, no nikto ti nedá, čo tvoja matka.

Najkrajšia hviezdička ...

4. Vyber si 5 podstatných mien a utvor k nim množné číslo:

1..... 2.....

3..... 4.....

5.....

3. Ľudová pieseň – vojenské a regrútske piesne

Do Trenčína za vojačka ma vzali

1. Do Trenčína za vojačka ma vzali,

moje vlásky na kratučko strihali.

[:Moje vlásky, šej, haj, na kolena padali,

otec, mamka, aj frajarka plakali.:]

2. Neplačte, vy, moja drahá mamička,

čo ste ma vychovali od malička.

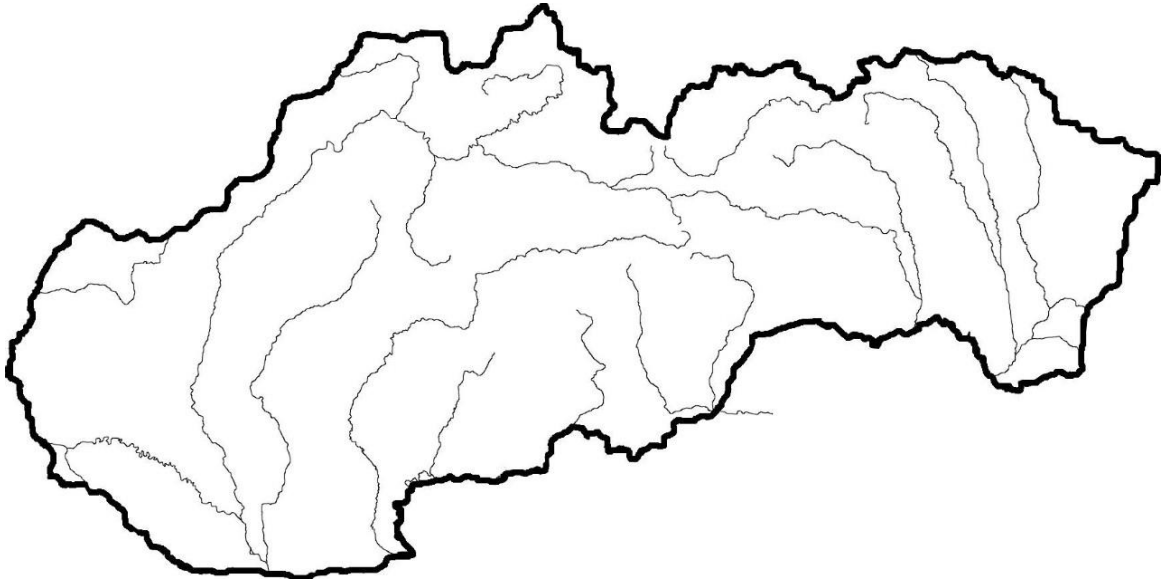
[:Od malička, šej, haj, od malička malého,

vychovali ste vojačka švárneho.:]

Aktivity: Karta pozorovateľa

Na základe ľudovej piesne odpovedz na nasledujúce otázky:

1. O kom hovorí pieseň? .....
2. V akom meste sa dej piesne odohráva? .....
3. Na slepej mape zaznač mesto z piesne a zároveň zaznač aj mesto/obec, v ktorej ty žiješ. Pri práci   použi   zemepisný   atlas.

4. Kto okrem vojaka vystupuje v piesni? .....
5. Aké pocity prežívajú postavy v piesni? .....
6. A aké sú tvoje pocity po prečítaní textu? Napíš ich.....
7. Opíš, ako si predstavuješ život vojaka.....
.....
8. Je správne, že sú na svete vojaci? Svoj názor zdôvodni: .....
9. Navrhni 3 pravidlá, ktoré by pomohli žiť ľuďom v mieri:
  - 1.....
  - 2.....
  - 3.....
10. Čo ty osobne môžeš urobiť pre to, aby bol na svete mier? .....

Výroky

Z textu najprv vypíš slová, ktorým nerozumieš a s pomocou pani učiteľky alebo rodičov nájsi ich správny význam. Potom v jednotlivých výrokoch zakrúžkuj odpoveď, ktorá je podľa teba správna.

Výroky:

1. Každý človek má právo žiť v mieri. A N
2. Deti a ženy musia byť vojny uchránené. A N
3. Do vojny musia ísť aj malí chlapci. A N
4. Vojny musia na svete existovať, aby sme sa mali lepšie. A N
5. Niektoré krajiny považujú vojny za spôsob, ako získať nové územie. A N
6. Vojny nám prinesú len žiaľ a smútok. A N
7. Vojny prebiehajú ešte aj v dnešných dňoch. A N
8. Vo vojne umierajú mnohí ľudia a ich život im už nikto nevráti. A N
9. Bohaté krajiny môžu vyvolať vojnu beztrešne. A N
10. Vojna nezabezpečí vo svete mier. A N

Interview

Rozdeľte sa do skupín. Jedna skupina budú novinári, druhá skupina ľudia, ktorí sa rozhodli bojovať proti násiliu vo svete. Usporiadajte debatu, kde poukážete na to, prečo sú vojny a akékoľvek násilie zlé.

Pravopisné cvičenia

1. Nájsi v texte dve nespisovné slová a napíš ich pravopisne správne:

1..... 2.....

2. K uvedeným slovám utvor slová s opačným významom:

vojna - ..... šťastný - .....

radosť - ..... noc - .....

malý - ..... zdravý - .....

3. Koľko slovies na nachádza v piesni? .....

4. Vyber si dve slovesá a utvor na ne jednoduché vety:

1.....

2.....

5. Nájdi vo vete sloveso, ktoré vyjadruje jeden ľudský pocit a pantomimicky ho predved'.

6. K uvedeným slovesám utvor zápor.

spať - ..... hovoriť - .....

ležať - ..... vedieť - .....

7. V piesni sa nachádzajú dve slovesá, ktoré sú utvorené predponou. Nájdi ich a farebne odliš predponu. 1..... 2.....

4. Ľudová pieseň – zbojnícke piesne

Hej, hore háj, dolu háj

1. Hej, hore háj, dolu háj, hore hájom chodník,

[:môj otec bol dobrý, ja musím byť zbojník.:]

2. Hej, ja musím byť zbojník, bo krivda veliká,

[:nepravosť u pánov, pravda u zbojníka.:]

3. Hej, pravda u zbojníka, čo zná krivdy s nami

[:a keď im niet rady, ráňa ich guľami.:]

Aktivity: Otázky

Tento text je odrazom života zbojníkov v dávnych dobách a hovorí o ich ťažkom

živote. Urob rozbor básne na základe nasledujúcich otázok:

1. Aká je hlavná myšlienka textu? .....
2. Vyhľadaj v texte nespisovné slová a vysvetli ich.....
.....
3. Mali ľudia v tých dobách aj inú možnosť ako stať sa zbojníkom? .....
Akú? .....
Vieš opísať život zbojníka? .....
4. Kedy vám bolo zbojníkov najviac ľúto? .....
5. Aké boli vaše pocity pri čítaní? .....
6. Aké boli podľa teba dôvody, aby sa z ľudí stávali zbojníci? .....
.....
7. Súhlasíte so správaním zbojníkov? .....
8. Prečo vznikla táto ľudová pieseň? .....
9. Poznáš meno nášho najslávnejšieho zbojníka? .....
10. Výtvarne znázorni svoju predstavu o zbojníkovi.

11. Pretvor text ľudovej piesne na rozprávku (v rozprávke musí dobro zvíťaziť nad zlom).

5. Ľudová pieseň – žartovné piesne

Červený kachel', biela pec

1. Červený kachel', biela pec
nevedela milá chleba piecť,
[:iba jednu kuru upiekla,
aj tá jej z pece utiekla.:]

2. Dolapila kuru na moste,
vyplatila ju tam po chvoste,
[:Prečo si sa, kura, nepiekla,
prečo si mi z pece utiekla?:]

Aktivity: Výrazové prostriedky básne

1. Rým - zvuková zhoda slabík na konci verša

K uvedeným slovám vypíš z básne rýmy:

pec - .....

upiekla - .....

na moste - .....

nepiekla - .....

Zahraj sa na básnika a k uvedeným slovám vymysli rýmy:

mačka -	dáždik - .....
z vankúša -	koleso - .....
pečieme -	nos - .....
pracujem -	mamička - .....
zvieratko -	zimička - .....
mat' -	kuriatko - .....

2. Verš - jeden riadok básne

1. Čo musíš urobiť, aby si zistil, koľko veršov má báseň? .....
2. Porátaj, koľko veršov má prvá strofa z piesne Červený kachel', biela pec. ....
3. Porovnaj, koľko veršov má v tejto piesni prvá a druhá strofa. Svoje zistenie napíš: .....
.....
4. Nájdi v celom pracovnom zošite ľudovú pieseň, ktorá má
  - a) 4 verše - .....
  - b) 6 veršov - .....
  - c) 8 veršov - .....
5. Pre piesne, ktoré si uviedol, vymysli iný názov: a) .....
b) .....
c) .....

3. Refrén – pravidelné opakovanie určitých veršov

1. Pre ľudové piesne je typické opakovanie určitých veršov alebo strof. Refrén v piesni je naznačený opakovacím znamienkom. Pokús sa ho nakresliť: .....
2. Z celého pracovného listu vyber dve piesne s refrénom a napíš ich názvy.

a) .....

b) .....

Rozvoj fantázie

Z uvedených slov zostav básneň nonsensu.

Slová: nos, ucho, jama, nosiť, žehliť, dvor, hus, kniha, zelenina, jablko, dom, slnko, jazero, dážď, obloha, nožnice, televízor, kvet, vaňa, paplón, mydlo, hádanky, deka, nádcha, mrkva.

Jedna druhej riekla

1. Jedna druhej riekla, keď koláče piekla:

[:požičaj mi lopaty, ak si už napiekla!:]

2. Jedna druhej rečie, pokúpme si čepce,

[:keď sa povydáme, čepce popredáme!:]

3. Varila som, varila, plané hrušky s octom,

[:sama som ich nejedla, dala som ich host'om.:]

4. Keď som išiel z Petra, opica ma stretla,

[:keby nie tá palica, bola by ma zjedla.:]

Aktivity: Otázky

1. Aké pocity v tebe vyvolali piesne a prečo? .....

2. Vyhľadaj v piesňach slová alebo slovné spojenia, ktoré sa ti zdajú vtipné .....

.....

3. Poznáš akúkoľvek vtipnú pieseň, ktorá je typická pre tvoj kraj? Požiadaj o pomoc rodičov, starých rodičov. ....

4. Majú uvedené piesne zmysel? .....

5. Vyhl'adaj v piesňach 5 nezmyslov a usporiadaj ich od najväčšieho po najmenší.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6. V piesni sa nachádza slovný druh, ktorý označuje počet. Ako sa nazýva? .....

7. Poznáš všetky interpunkčné znamienka v piesni? Vypíš ich slovami: .....

.....

8. Vety, ktoré sa končia bodkou, nazývame vety .....

Rozkazovacie vety sa končia .....

9. V piesni sa nachádza jedno slovo, ktoré pomenúva zviera. Nájdi a napíš ho.....

10. Zapamätaj si, že pre nezmysel sa v literatúre používa pojem **NONSENS**.

Jeden nezmysel/nonsens z piesní si vyber a pokús sa ho výtvarne znázorniť. Určite sa pri to nasmeješ☺)))

6. Ľudová pieseň – koledy

Dobry pastier

1. Dobry pastier sa narodil,
by ovečky vyslobodil,
pri betlemskom salaši,
veseľte sa, radujte sa, valasi.

2. Radujte sa a spievajte,
s láskou k Bohu plápolajte,
že nám on dal svojeho,
žiadaného nám pastiera dobrého.

Aktivity: Tajnička

V tajničke vylúšti obdobie, počas ktorého sa spievali koledy. Tajničku tvoria prvé písmená v jednotlivých stĺpčekom.

1.	2.	3.	4.	5.	6. c	7.
	h					
			ž			
		c		d		
r						t
			c			
		a				

						ň

1. opak rána	5. hlavné jedlo dňa
2. nástroj na šitie	6. _____
3. všetky písmenká	7. vyrába elektrinu
4. slúžia na strihanie	

Vylúštená tajnička: .....

Otázky

1. Ku akému sviatočnému obdobiu sa viažu koledy? .....
2. Čím sú pre nás dôležité? .....
3. Určite vieš, na pamiatku narodenia ktorej úžasnej bytosti vznikli Vianoce? .....
4. Pozorne si prečítaj nasledujúci príbeh, z neho sa dozvieš všetko dôležité.

Narodenie Pána Ježiša (podľa evanjelia Lukáša – nájdeš ho v najmúdrejšej knihe na svete - v Biblii)

Za dôb Rímskej ríše a počas panovania cisára Oktávia Augusta krajina Izrael patrila pod Rímsku ríšu. Keďže Rímska ríša bola veľmi rozsiahla, cisár Oktávius Augustus sa rozhodol, že spočíta všetok ľud vo svojej ríši. Každý obyvateľ musel odísť do mesta, ku ktorému patril. Tak aj Jozef so svojou manželkou Máriou, ktorí v tom čase bývali v galilejskom meste Nazarete, museli sa vrátiť do Betlehema, do mesta, ku ktorému patrili. Tam Mária porodila Pána Ježiša, zavinula ho do plienok a uložila do jasličiek v maštali, inde sa totiž pre nich nenašlo miesto. V tom kraji boli aj pastieri, ktorí v noci strážili svoje stáda, a práve im sa v noci zjavil anjel a sláva Pánova ich ožiarila, takže sa veľmi zľakli. Ale anjel Pánov im povedal: „Nebojte sa, hľa, veľkú radosť vám zvestujem, lebo dnes sa vám v meste Betleheme narodil Ježiš, Spasiteľ a Vykupiteľ.“ Vtedy sa pastieri rozbehli k Betlehemu a v jasličkách našli pokojne spiacie dieťaťko. O ňom je napísané, že bude dobrým pastierom (bude sa starať o ľudí, ktorí to potrebujú a aj svoj život za ne položí, len aby ich mohol zachrániť).

Na základe poznatkov z textu vysvetli slovné spojenia z koledy:

1. Dobrý pastier sa narodil .....

.....
by ovečky vyslobodil .....

.....
pri betlemskom salaši .....

.....
radujte sa, vesel'te sa, valasi .....

Close test

Na vynechané miesta doplň slová podľa predchádzajúceho textu.

Za dób ..... a počas panovania cisára Oktávia Augusta krajina ..... patrila pod Rímsku ríšu. Keďže Rímska ríša bola veľmi rozsiahla, ... Oktávius Augustus sa rozhodol, že spočíta všetok ľud vo svojej ríši. Každý obyvateľ musel odísť....., ku ktorému patril. Tak aj ..... so svojou manželkou....., ktorí v tom čase bývali v galilejskom meste....., museli vrátiť do Betlehema, do mesta, ku ktorému patrili. Tam Mária porodila....., zavinula ho do plienok a uložila ..... v maštali, inde sa totiž pre nich nenašlo miesto. A v tom kraji boli aj....., ktorí v noci strážili svoje stáda, im sa v noci zjavil ..... a sláva Pánova ich....., takže sa veľmi zľakli. Ale anjel Pánov im povedal: „Nebojte sa, hľa, veľkú ..... vám zvestujem, lebo dnes sa vám v meste Betleheme narodil Ježiš, ... a Vykupiteľ.“ Vtedy sa pastieri rozbehli k Betlehemu a v jasličkách našli pokojne spiace..... O ňom je napísané, že bude dobrým ..... (bude sa starať o ľudí, ktorí to potrebujú a aj svoj ..... za ne položí, len aby ich mohol.....).

Darček

Počas Vianoc sa navzájom obdarúvame darčekomí. Ale tento pekný zvyk by sme si nemali zachovať len počas Vianoc, ale svojim blízkym by sme mali svoju lásku prejavovať aj v priebehu celého roka. Tvojou úlohou je pripraviť pre rodičov/starých rodičov malé prekvapenie bez ohľadu na to, v akom ročnom období sa nachádzame. Nauč sa peknú pieseň (s pomocou pani učiteľky si môžeš vybrať aj niektorú

z pracovného listu) alebo básničku a zaspievaj/zarecituj svojim rodičom/starým rodičom a, samozrejme, nezabudni im pritom povedať, ako ich máš rád.

Spoločné pečenie

Čas Vianoc je časom spoločných rodinných posedení, návštev, ktoré môžeš privítať vlastnoručne vyrobeným vianočným pečivom. Typickým vianočným pečivom je vanilkové pečivo. Popros rodičov alebo starých rodičov, aby ste spolu upiekli vanilkové pečivo podľa nasledovného receptu. Okrem toho, že si vianočnou vanilkou prevoniate celý byt, spolu strávite aj nádherný čas. Veľa šťastia pri pečení a dobrú chuť!

Recept na vianočné vanilkové pečivo:

500 gramov hladkej múky
300 gramov masla
150 gramov pomletých orechov
150 gramov práškového cukru
2 balíčky vanilínového cukru
postrúhaná kôra z 1 citróna
3 polievkové lyžice mlieka

Postup: Zo všetkých surovín vymiesime cesto a na pomúčenej doske ho vyvalkáme na hrúbku 5 milimetrov. Formičkami vykrajujeme rôzne tvary, ktoré poukladáme na vymastený plech a v rúre predhriatej na 180 stupňov pomaly pečieme, kým nie je pečivo zlatistej farby. Po upečení ho obalíme v práškovom cukre, ktorý sme zmiešali spolu s vanilkovým cukrom. S láskou ho zjeme.

Počas pečenia je prikázané spievať vianočné koledy!

Po dopečení vanilkového pečiva môžeš písomne alebo výtvarne vyjadriť, ako sa ti páčila spoločná činnosť s tvojimi blízkymi.

Moje pocity a zážitky:

7. Ľudová pieseň – pracovné piesne

Vstávaj hore, vstávaj

1. Vstávaj, hore, vstávaj,
na baňu klopajú,
ak neskoro vstaneš,
fárať ti nedajú.

2. Neskoro som prišiel,
fárať mi nedali,
iba ma hajtmianskou
palicou vydrali.

Aktivita: Otázky

1. O akej práci hovorí uvedená báseň? .....
  2. Vypíš z textu slová, ktorými to môžeš dokázať .....
  3. Nájdi v piesni slová, ktorým nerozumieš a s pomocou pani učiteľky ich vysvetli:
.....
.....
1. Čo si predstavuješ pod pojmom práca? (Tvoju odpoveď môžu tvoriť samostatné slová alebo jednoduché vety.) .....

2. Rovnako odpovedz na otázku, čo rozumieš pod slovom vzdelanie? .....

.....

3. Uvedené slová roztried' na dve časti – práca a vzdelanie – a zarad' ich do tabuľky.

škola, zamestnanie, učebnica, peniaze, chudoba, zdravie, bohatstvo, cestovanie, učenie sa, nevzdelanosť, nezamestnanosť, hlad, jedlo, oblečenie, dovolenka, divadlo, múdrosť

Práca	Vzdelanie

Určite si si pri zaraďovaní pojmov do tabuľky všimol, že niektoré pojmy si mohli zaraďovať aj k pojmu práca, aj k pojmu vzdelanie, prípadne pri niektorých si váhal, kam ich zaraďovať. Znamená to, že vzdelanie a práca navzájom súvisia. Skús vysvetliť, ako ty rozumieš súvislosti medzi vzdelaním a prácou .....

.....

.....

Tvorivý dialóg s použitím obrázka

1. Aký predmet sa nachádza na obrázku? .....

2. Ako sa nazýva remeslo, ktoré vyrábalo takéto predmety? .....

3. Existuje toto remeslo ešte aj v súčasnosti? .....

4. Prečo ľudia vyrábajú košíky? .....
5. Aké vlastnosti musia mať ľudia, ktorí dokážu vyrobiť pletený košík? .....
6. Robieva aj vaša rodina niečo podobné alebo niečo iné? .....
7. Kto všetko sa zúčastňuje na vašej spoločnej práci? .....
8. Čo sa ti na spoločných stretnutiach s rodinou páči? .....
9. Poznáš niekoho, kto robí niečo podobné ako vaša rodina? .....
10. Prečo je dôležité, aby rodiny robili niečo spoločne? .....
11. Si hrdý na svoju rodinu? Vysvetli svoj názor .....
12. Poznáš ľudí, ktorí nie sú na svoju rodinu hrdí a prečo? .....
13. Máte ako rodina spoločné zvyky a tradície? Aké? .....
14. Od koho sa dozvedáme o rodinných zvyklostiach? .....
15. Ktorá je tvoja najmilšia spomienka na spoločnú činnosť v rodine? .....

Môžeš si ju priblížiť aj výtvarne:

Príslovia

Naši predkovia okrem pracovných piesní vymysleli aj mnoho prísloví a porekadiel, v ktorých ukryli svoje posolstvo. Zahraj sa na detektíva a skús vypátrať zašifrovaný zmysel prísloví a porekadiel.

Aká práca, taká pláca. ....

.....

Kto nepracuje, nech neje. ....

.....

Iné príslovia a porekadlá o práci sa nám pomiešali. Tvojou úlohou je nájsť časti, ktoré k sebe patria a v správnom znení ich napísať.

1. Komu sa nelení,	a) sa vypláca.
2. Remeslo má	b) nie sú koláče.
3. Bez práce	c) tomu sa zelení.
4. Kto lenivo žije,	d) zlaté dno.
5. Dobrá práca	e) sám seba bije.

1. ....

2. ....

3. ....

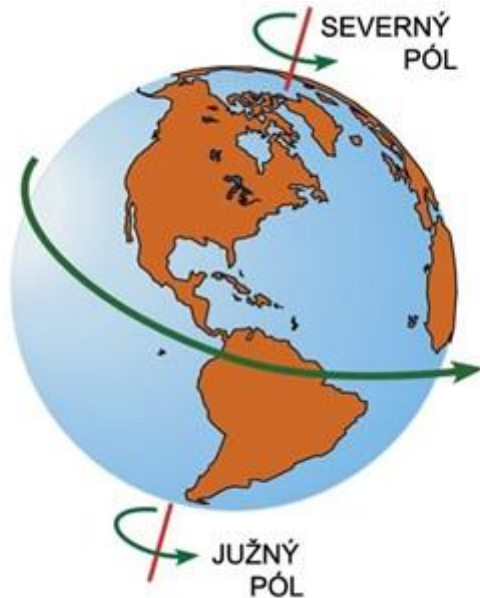
4. ....

5. ....

Striedanie dňa a noci

Svoju prácu ľudia vykonávali počas dňa, v noci oddychovali. V starých dobách si ľudia všímali, že deň aj noc sa striedajú pravidelne a podľa toho, či je na oblohe slnko alebo mesiac rozlišovali deň a noc. Súvisí to s tým, že naša planéta vykonáva dva pohyby: 1. obieha okolo

Slnka a rok trvá 365 dní; 2. otáča sa okolo svojej vlastnej osi a jeden deň trvá 24 hodín. Slnko osvetľuje len jednu časť Zeme: na osvetlenej časti Zeme je deň, na neosvetlenej časti Zeme je noc. Pri otáčaní Zeme okolo svojej vlastnej osi osvetlená časť prechádza postupne do tieňa a tam, kde bola noc, sa rozvidnieva – nastáva deň. Tento kolobeh dňa a noci sa stále opakuje.

Na obrázku označ:

1. zemskú os (pomyselná čiara, ktorá spája severný a južný pól)
2. smer otáčania sa Zeme okolo vlastnej osi – striedanie dňa a noci
3. smer otáčania sa Zeme okolo Slnka – striedanie ročných období

Odpovedz na otázky:

1. Koľko pohybov vykonáva Zem? .....
2. Prvý pohyb Zeme je obiehanie okolo S....., čo trvá jeden rok a ten má ..... dní.
3. S pohybom Zeme okolo Slnka súvisí aj striedanie štyroch ..... období, a to sú .....
4. V čase, keď vypracúvaš tento pracovný list, máme ročné obdobie: .....
5. Ktoré je tvoje obľúbené ročné obdobie a prečo? .....
6. Nakresli najkrajší zážitok z tvojho najobľúbenejšieho ročného obdobia:

7. Z radu uvedených slov vyraď tie slová, ktoré tam nepatria a správne pomenuj ročné obdobie.

1. snežienky, topenie sa snehu, Veľká noc, mláďatka, salónky .....

2. vysvedčenie, prázdniny, snehuliak, kúpalisko, rozkvitnutá lúka .....

3. nástup do školy, šarkany, gaštany, veľkonočné vajíčko, opadané listy .....

4. koledy, opaľovanie sa, vianočné darčeky, lyžovačka, sánky, korčule .....

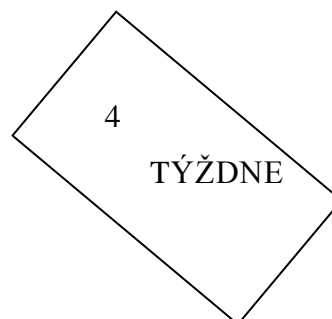
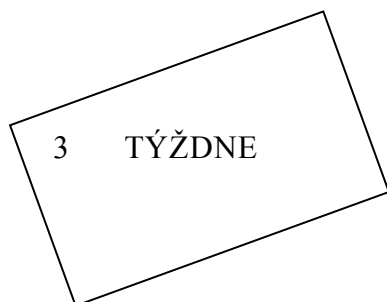
8. Druhý pohyb Zeme súvisí s jej pohybom okolo zemskej .....

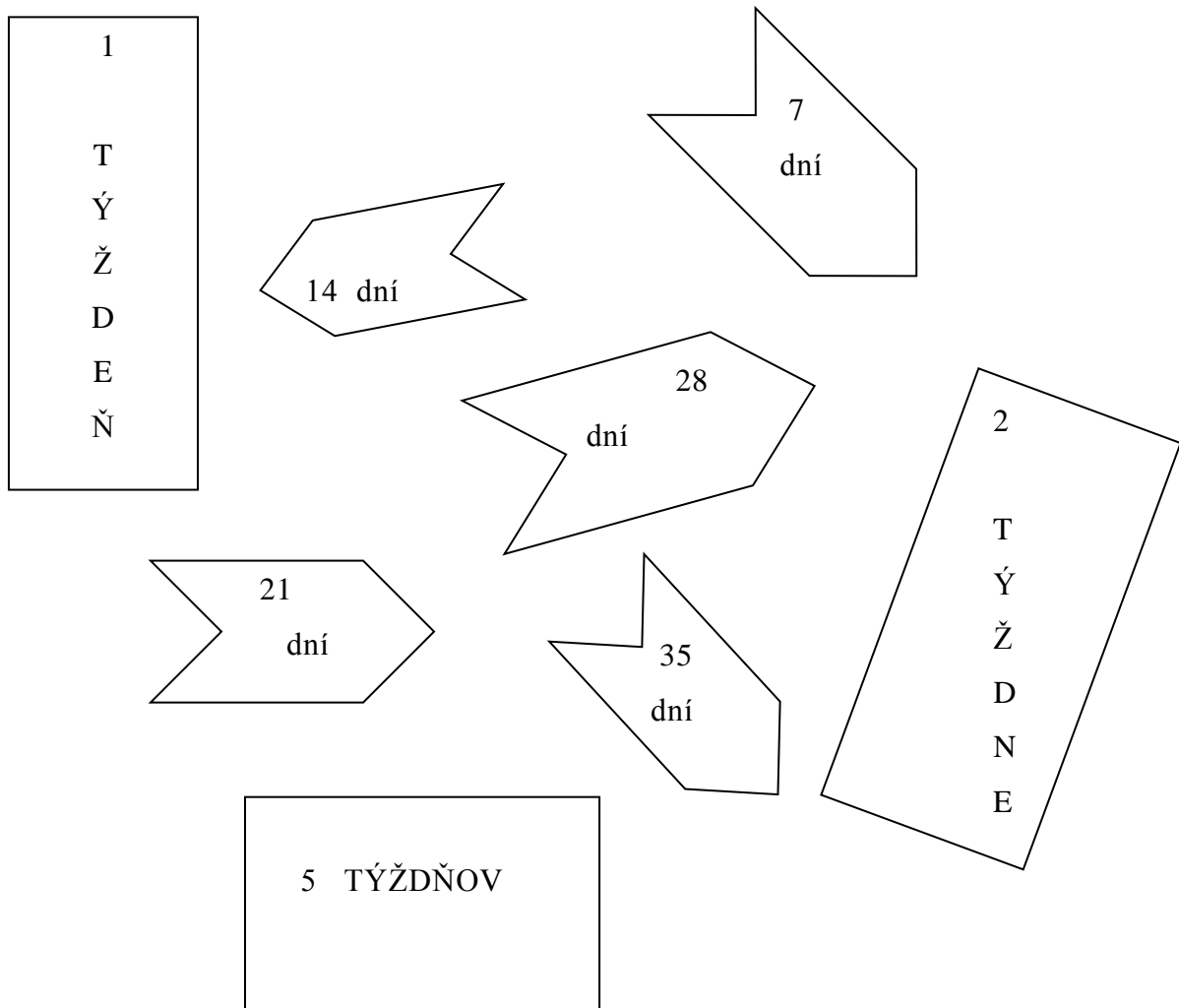
9. Zemská os je .....

10. Obeh Zeme okolo jej vlastnej osi trvá 24 ..... a spôsobuje striedanie dňa a .....

Cestovateľ

Ku každému kufríku, v ktorom sú vpísané počty týždňov, čiarou prirad' správnu visačku.

Urob skúšku správnosti:

1 týždeň - 7 dní

2 týždne - 2 x 7 dní = ...

3 týždne - 3 x 7 dní = ...

4 týždne - 4 x 7 dní = ...

5 týždňov - 5 x 7 dní = ...

Hodiny

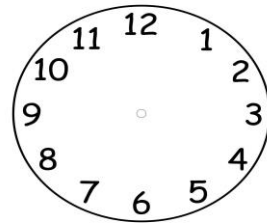
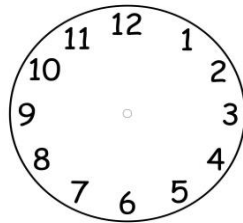
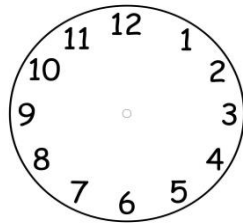
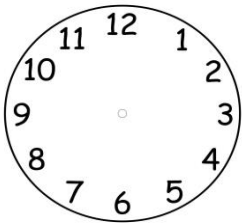
Už vieš, že pohyb Zeme okolo vlastnej osi spôsobuje striedanie dňa a noci a celý kolobeh je rozdelený do 24 hodín. Tvojou úlohou je do jednotlivých hodín zaznačiť správny čas a určiť, o ktorú časť dňa ide (ráno – doobedie – obed – poobedie – večer – noc).

12.00

6.00

8.00

15.00

Časť dňa:

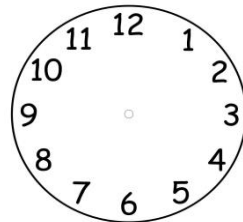
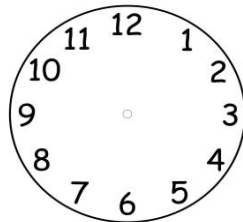
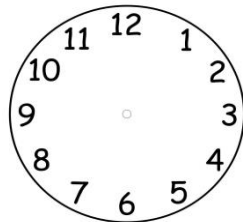
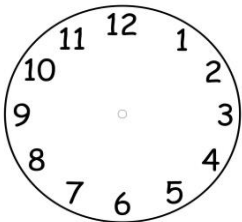
.....

12.15

8.45

16.30

19.00

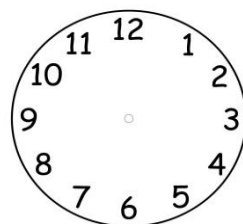
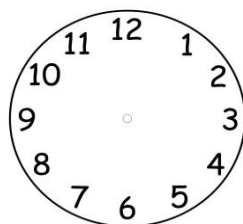
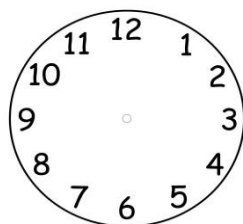
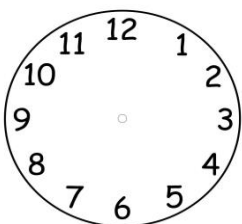
.....

15.25

23.55

18.40

21.20

.....

Hádanky

Tvojou úlohou je uhádnuť nasledujúce hádanky, napísať správnu odpoveď a uhádnutú hádanku aj namaľovať.

1.

2. Letí, hudie, píska

Nemá ani dna, ani boku,
a predsa vodu zadrží. Čo
je to?

a dverami trieska.

Čo je to?

(voeitr)

3. Od veže vyšší,
od nite tenší.
Čo je to?

(džád')

4. Nezapáli sa,
no predsa horí.
Čo je to?

(olabhoa)

Poznáš aj ty nejakú hádanku, ktorá sa viaže k ročným obdobiam? Napíš a nakresli ju.